Tuomo Mikkonen
elinkeinopäällikkö, Kainuu
Suomen metsäkeskus
10.10.2022

Viite: Asiantuntijalausuntopyyntö 29.9.2022. Talousvaliokunta.

HE 109/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetun lain ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Kiitokset pyynnöstänne saada antaa lausunto asiaan.

Metsälaki (1093/1996)

Metsälakia (1093/1996) sovelletaan metsän hoitamiseen ja käyttämiseen metsätalousmaaksi luettavilla alueilla. Osa metsätalousmaasta on kuitenkin rajattu metsälain soveltamisalan ulkopuolelle. Lakia ei sovelleta esimerkiksi maankäyttö- ja rakennuslain mukaisessa kaavassa suojelualueeksi osoitetulla alueella, asemakaava-alueilla lukuun ottamatta maa- ja metsätalouteen osoitettuja alueita sekä oikeusvaikutteisen yleiskaavan alueella lukuun ottamatta maa- ja metsätalouteen ja virkistyskäyttöön osoitettuja alueita.

Metsälaki ei lain 3 §:n mukaan estä metsätalousmaan ottamista muuhun käyttöön. Kun maankäyttömuodon muuttaminen sisältää toimenpiteen, johon vaaditaan viranomaisen lupa, alueeseen sovelletaan metsälain säännöksiä siihen saakka, kunnes luvan myöntämistä koskeva päätös on saanut lainvoiman tai kunnes lupaviranomainen on toimivaltansa rajoissa antanut suostumuksensa tällaiselle toimenpiteelle.

Jos metsätalousmaata on tarkoitus ottaa muuhun käyttöön, tieto uudesta käyttötarkoituksesta on ilmoitettava metsänkäyttöilmoituksella, joka tehdään käyttömuodon muuttamiseen liittyvästä hakkuusta. Metsänkäyttöilmoituksen tekemisvelvollisuudesta ja ilmoituksen sisällöstä säädetään metsälain 14 §:ssä sekä maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (1320/2013). Metsänkäyttöilmoitusta ei tarvitse tehdä mm. pienialaisesta tie-, sähkö- tai muun vastaavan linjan hakkuusta, ellei hakkuu kohdistu metsälaissa tarkoitettuun erityisen tärkeään elinympäristöön. Esimerkiksi uusien moottoritielinjojen ja suurjännitejohtojen toteuttamiseksi tehtävissä hakkuissa edellytettäisiin metsälain muutosesityksen perustelujen (HE 75/2013 vp.) mukaan metsänkäyttöilmoitusta. Hakkuiden pienialaisuutta tulisi arvioida linjakohtaisesti eikä maanomistajakohtaisesti, jos linjojen alle jäävien maa-alueiden omistusoikeus tai hallintaoikeus ei muuttuisi.

Metsälaki ei estä alueen käyttömuodon muuttamista. Metsälain 14 §:n mukainen metsänkäyttöilmoitus hakkuusta ja uudesta käyttömuodosta on tehtävä, kun kysymyksessä on metsätalousmaa, johon sovelletaan metsälain säännöksiä. Esitetty lainmuutos ei vaikuta näiden säännösten soveltamiseen eikä Metsäkeskuksen tehtäviin. Metsälaki ja metsätalous väistää siis aina.

Lainmuutoksen vaikutuksia metsätalouteen

Kainuussa uuden tuulivoimamaakuntakaavan mukaiset 410 uutta tuulivoimalaa aiheuttaa arvioni mukaan Kainuuseen 3330 hehtaarin metsäkadon, josta suurin aiheuttaja on sähkönsiirtoverkkojen johtokäytävät 2560 hehtaaria uuden suurjänniteverkon rakentamisen myötä. Lisäksi on rakenteilla suurverkko Lapista Vaalan Nuojuan kautta eteläiseen Suomeen 4200 hehtaaria. Suomessa metsäkadon määrä on ollut viime vuosikymmenellä keskimäärin noin 15 000 hehtaaria vuodessa. (Luonnonvarakeskus)

Tuulivoimasta johtuvan sähkönsiirtoverkon lisärakentamisella on merkittävä vaikutus myös maankäytön muutokseen ja metsäkatoon sekä välillisesti metsäbiotalouteen myös puun jalostusarvon menetyksinä alueellisesti ja valtakunnallisesti. Siten myös tuulivoimaan liittyvän siirtoverkkorakentamisen vaikutukset muihin elinkeinoihin myös metsätalouden ja ilmastovaikutusten osalta tulisi näissä hankkeissa yva-prosessin yhteydessä selvittää.

Lisäksi tuulivoimapuiston taloushyötyä tulisi kohdentaa lunastuslaissa myös siirtoverkon maanomistajille, jotta siirtoverkon ja voimaloiden maanomistajat eivät olisi eriarvoisessa asemassa tuottoon ja haittoihin nähden.

Siten näen tämän lain laajentamisen koskemaan myös suurimpien sähköverkkojen rakentamista koskevana hyvänä asiana.

Lakiehdotuksen kohta 4 § Sähköjohdon ja kaasun siirtoputken rakentaminen

Sähköjohto ja kaasun siirtoputki on rakennettava teknisesti ja taloudellisesti toteuttamis-kelpoisella tavalla siten, että ympäristölle ja alueiden käytölle aiheutuvat haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi. Rakentamisesta ei saa aiheutua kenellekään enempää vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä.

Kainuussa on tullut tilanteita jossa tuulipuiston siirtoverkko on suunniteltu rakennettavan naapuritilojen kautta vaikka se olisi mahdollista toteuttaa tuulipuiston maanomistajan maiden kautta. Riittääkö lakitekstiehdotus tai lunastuslaki huomioimaan kyseisen epäkohdan? Sähkönsiirtoverkon sijaintia

ja haittoja tulisi tarkastella myös maanomistussuhteiden mukaisesti siten että haitat kohdistuvat mahdollisuuksien mukaan ensisijaisesti hankkeen hyödyn saajille.

Lain voimaantulo ja toteutus

Näen hyvänä, että tämän lain voimaan tullessa hallintoviranomaisessa vireillä olevaan lunastuslupa-asiaan sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä eikä siten viivästytä jo menettelyssä olevia hankkeita.

Lunastuslupamenettely valvontoineen ei tulisi myöskään viidästyttää tarpeettomasti hankkeita, kuten lakiesityksen perusteluissakin on todettu.

Tuomo Mikkonen